

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Io. Baptistæ Portæ Neapolitani Magiæ Naturalis Libri
Viginti**

Della Porta, Giambattista

Frankfurt, 1607

Ad bumani corporis aliquas infirmitates tollenda. Cap. VI.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70772)

rosimarini, maluæ, & corticum radicum iuglandis bene lotorum, contusorumq; manipulos tres, itidem florum saluæ, rosimarini, oliuæ, & plantaginis foliorum tantundem, hypocistidis, marrubij, & summitarū rubi manipulos duos, florum myrti libram, seminum dimidiam, rosarum nondum dehiscantium cum suis stipitibus manipulos duos, sandalorum, coriannorum preparatorum, corticum citri drachmas duas, pulueris cinnamomi tres, nuces cupressi decē, pineas virides quinque, boli armeni orientalis, & mastichis duas drachmas. Terantur omnia, & vino nigro austero infundantur, uideo macerentur, & leniter expresso vino in vitreū alembicum imponantur, lentoque igne extillet aqua, quæ cum duabus vncijs aluminis ebulliat, ore cooperito, dum in aqua dissoluatur. Vbi ea uti libuerit, suse plusculum aquæ, ac in ore agitato, & volutato, quousque vertatur in saliuam, proijce tunc, & linteo perfrica dentes: nam quæ spondimus, perficiet, scilicet dentes roborat, & circumscarificatas gingiuas carne conuestit. Nunc alia trademus experimenta

ad dentes stabiliendos.

Macerentur lentisici frondes, rosimarini, saluæ, & rubi in vino græco vocato, in ox leui igne per retortam extillabis, cuius haustus per os reuolutus, quousque in saliuam abeat, dentes corrobora, & gingiuas carne replet, & inalbat. Tollit dolorem dentium pyrethri radix contrusa, & dentibus indita, idemq; præstat & hyoscyami. Ad dentium *apudias* experti fumus portulacæ, sapius decantatam.

Ad tumentes gingiuas

contunduntur radices & frondes plantaginis, & admoventur supra tumores, quum cubitum pergis, mane exiccitas reperies.

Ad humani corporis aliquas infirmitates tollendas.

C A P. VI.

CONGEREMVS hoc capite remedia aliqua, non prætercunda, quæ continuo periculo facto, vera nouimus, etsi usitata aliqua, tamen vera. Et primo

ad ca-

ad capitis dolorem.

Extrahitur è rosis quoddam esse sanguinei coloris, sed miri odoris, & strenuæ potentia. Madescant lintea eius liquore, fronti, & temporibus imponantur, continuo experimento nobis comprobatum, & si diurnos non tollit aliquando, lenit tamen. Si resiccescunt, & adhuc dolor yiget, iterum humectare ne tædeat. Multoties quoq; ophitem lapidem, vulgo serpentinum capiti admouimus, & tolli, & leniri nouimus. Vertiginem aboleri vidimus admoto alces vngue, & annulo in manu gestato in perpetuum tolli. Valent

ad labiorum scissuras

Hyoscyami semina, nam flagrantibus prunis iniecta, si surgens vapor per infundibulum papyraceum labiorum fissuris excipiat, adeo calens, vt vix sufferre valeat, sedatur illico tumor, glutinanturq; scissuræ, nunquam amplius rediunt. Nunc trademus

ad digitorum redurias

mirabile experimentum, quod à Paracelso didicimus, verum ex multiplici experimento cognitum, tollit enim illico tumorem, dolorem, & vnguem curat. Tollito terrestrem lumbricum, qui è terris erumpit, præcipue assidua stilla madentibus, si ibi enim rimeris, effodiasq; facile inuenies, sed viuum, & eo digitum circundabis, tantisper tenendo, donec moriatur, quod intra horam succedit, & sedatur illico dolor, pus exiccatur, & oreuissime sanatur, nec mirabilius ex tot, tantisque remedijs cognoui. Nec minus potens remedium

ad pleuritidem

inueni, quod folijs florū siluestris papaueris conficitur. Colliguntur flores papaueris dicti Maio mense, ante Solis ortum, priusquam hiscant, nam tenuia folia quum fiat, vel facillime leui vi caloris exiccantur, labunturq; in umbra siccantur, reponunturq; ad vsum. Vel stillentur flores, & seruetur aqua. Vnde si quis ex vino sumpsit puluerem drachmæ pondere, vel quantum argenteum nummum contumulare poterit, cum sua aqua, aut per se sola aqua, aut emplastrū ex puluere loco applica-

bis, sedatur illico dolor, non sine adstantium stupore. Idem operatur scobs ligni quercini visci ex vino pota. Affertur quoque ex India occidentali lapis hispanice *della huada* dictus, vt smaragdi plasma, qui brachio gestatus ex argento, amuletum huius morbi prædicatur. Vidimus

ad colicum dolorem

maxime præstare *zibetum* dictū: nam vmbilico litum, ac raris quantitatibus, & supra liturā panis, ex clibano calente detractus appositus, & supra eum incubando prius quā frigesceret panis, dolor sedatur. Maxime salutaris

ad scroti tineas

puluis est, qui ex strigilibus excidit, dum equifones equorum, & id genus iumentorum sordes expoliunt, abraduntque, nam sanat sine dolore. Vellithargyri puluis, aloes, thuris, æruginis, aluminis, confusa & remissa omnia cum oleo lentiscino, & inuncta. Inter omnes hydrargyri præcipitati puluis impositus præstantissimus. Hæc potissima cognouimus

ad deturbandos calculos.

Ex saxifragia hircina, adianto, helxine, petrapio, bibinella, & cerarach, aquam ex balneo stillabis, & intercalatis diebus calculoso propinabis, nam calculos, quamuis magnos, exedet, corroditque, quotidiana experientia videbis in yrina harenulas, & exesa lapidis fragmenta. Præterea mori fructus & folia ante Solē collecta, distillata, vel in vmbra exiccata, si ex vino, vel propria aqua bibantur mane, mire ad deturbandos calculos valet. Fungos ex lapide natos in puluere redigimus, vel vmbra exiccatos, vel repenti clibano, & mane ex vino haustos mirum in modum ad calculos valere nouimus. Si tundantur semina, quæ in persici osse concluduntur, & macerentur biduo in aqua distillata per balneum siliquarum fabæ, ac mox denuo distillentur, potu calculos deiciunt. Troglodytem passerem Aetij, maxime valere nouimus aduersus vesicæ, & renum calculos. Ea auctularum omniū minima est, iuxta sepes versatur, caudam fert erectam, in summo alarū lineameta cinerei coloris habet.

habet, volatus breuis, tandem regulo similis: vim supra omnia fortitus est contra calculum, vt crudus excoctusque cibo exceptus, vel exiccatus, aut sale conditus, vel quocunque modo assumptus, etiam in puluerem redactus, ollis clausus, operculatus, & litus ne spiritum exhalet, ignisque impositus. A quam etiam experti sumus contra hunc morbum ex quadam vena à Vitruuio descripta, quam quum curiosius conquissemus & reperissemus, valde lætati sumus. Verba Vitruuij sunt. Item sunt nonnullæ acidæ venæ fontium, vt Lyncesto, & in Italia virena Campania Theano, alijsque locis pluribus, quæ hanc habent virtutem, vt calculos in vesicis, qui nascuntur in corporibus hominum potionibus discutiant. Fieri autem hoc naturaliter ita ideo videtur, quod acer, & acidus succus subest in ea terra, per quam egredientes venæ intinguntur acritudine, & ita quum in corpus inierunt, dissipant quæ ex aquarum subsidentia in corporibus, & concretis offenderunt. Quare autem discutiantur ex acidis hæ res, sic possumus animaduertere. Omni in aceto si ouum diutius positum fuerit, cortex eius mollescet, & dissoluetur. Item plumbum quod est lentissimum, & grauissimum, si in vase collocatum fuerit, & in eo acetum suffusum, id autem opertum, & oblitum si erit, efficitur vt plumbum dissoluatur, & fiat cerussa. Eisdem rationibus æs, quod etiam solidiore est natura, similiter curatum si fuerit, dissipabitur, & fiet ærugo. Item margaritæ, non minus saxo siliciæ, quas neq; ferrum, neq; ignis potest per se dissoluere, quum ab igne sunt percalescunt, aceto sparso dissiliunt & dissoluntur. Ergo quum has res ante oculos ita fieri videamus, ratiocinemur iisdem rationibus ex acidis propter acritudinem succi, etiam calculosos è natura rerum similiter posse curari. Hactenus Vitruuius. Locus vbi vena est, hodie dicitur vulgo *Francolise*, à Theano miliare distans, decurrit per viam, qua itur Romam. Nec omitemus oleum

ad confirmandum stomachum

mirabile, auget concoctionem, & nauseabundum sequat. Oleum ita paratur. Semisextarium olei perfectissimi

mi affunditur in vas æneum, stanno sublitum, patuli oris, mox contunduntur in marmorea pila ligneo pistillo, Romanæ menthæ libræ quindecim, sed vehementer, vsq; donec ad vnguinis formam deuentum sit, tantundem adde menthæ & absinthij, & in oleum inditro, rude misceto, versatoque, sed vase operculato, ne sordes externæ aliqua adijciantur, triduo, vt commadeant finito, mox lento igne decoquas quotidie quinque horis, idq; quindenis diebus repetendum, vsq; adeo quo subiecta olei natura infusarum herbarum vim in se trahat: herbas mox, & oleum per lineum pannum percolato, prælo, vel manibus, vt purum oleum exprimas. In oleum primo expressum alias herbas recenter concisas addimus, denuo coquimus, subindeq; premimus, eademque obseruari in tertiam molitionem etiam conueni- et, & quotiens id innouamus, semper eandem operam impendimus, dum oleum viridem colorem contraxerit. Sed separate succum ab oleo magna cura oportet, enim vero si quid in eo vel minimum substiterit, & oleum effecta erit operationis, & totus modus deperit, argumētum optimæ decoctionis, & absorptionis humiditatis erit, si gutta super ignitam laminam instillata, non studeat. Tandem libram cinnamomi, sex libram nucum myristicarum, tantundem mastiches, & spicæ nardi, & tertiam garyophyllorum partem separatim conteres, & per incerniculum traiectas in oleum remisceris, lignea rudicula remiscendo. Omne igitur in vas testaceum vitro sublitum condito, sed longo præditum collo, vt recte claudi, & operculari possit, capacitatis tantæ, vt tertia pars vasis inanis relinquatur. Quindecim diebus in sole contineatur, ter, quater in die remiscendo, agitandoque, demum ad vsum reponito.

Vt mulier concipiat. CAP. VII.

MVLTA circumferuntur remedia, quia maxime à magnatibus expetuntur, vt quæ diu steterat sterilis mulier, concipiat. Antiqui ad conceptionem saluam prædicabant, & in Copto Ægyptij post sevas per- silentias, ab his qui superfuerant, ad eum succum be- bendum